

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An qui habet potestatem dispensandi in lege cum aliis, possit segura dispensare? Ita ut non solum Summus Pontifex, & Episcopi, sed etiam omnes Prælati, & Superiores Ecclesiastici tam sæculares, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

2. Addit Cordub. lib. 8. q. 8. & 9. etiam illos, qui dixerunt, Concilium esse supra Papam, non fuisse autos negare, Papam posse in legibus Concilij dispensare: quia videlicet cum Concilia non semper existant, expedit ad bonam gubernationem Ecclesie: vt in eorum legibus Pontifex dispensare valeat, qui semper moraliter adest. Et ita in ea sententia esse dicendum, ait Victoria *supra prop. 14.* Sed negat in ea opinione posse irritare omnem legem Concilij, quia in re non loqui consequenter, ait Corduba *lib. 9. quest. 9.* Addimus & nos, Pontificem posse dispensare in quacunque lege Apostolica humana, vt optime docet D. Thomas *quodlib. 4. artic. 13.* Victoria *relect. de potest. pape.* Covarruias cum multis quos refert, 2. part. 4. cap. 6. §. 9. num. 6. Nam vt ait Molina *tract. 1. de iust. disp. 5. in princip.* ius posituum diuinum est, quod à Deo in se vel humanitate sua de iis, quæ ad naturale ius non spectant, latum est; idque sine ministerio Angeli, siue alicuius alterius suorum seruatorum, vt Moysis, vel Apostolorum condidit. Ius vero humanum sunt reliqua præcepta, quæ homines tulerunt accepta à Deo potestate pro ministerio, & dignitate cuiusque ad leges condendas. Vnde colligitur, præcepta, quæ Apostoli, quatenus Pastores, & Rectores Ecclesie tulerunt, ad ius humanum pertinere: cuiusmodi sunt præcepta de ieiunio Quadragesimæ, de obseruatione diei Dominicæ, de bigamo non ordinando, de quo 1. *Timoth. 3.* & alia huiusmodi. In his ergo præceptis Apostolorum Papa dispensare potest, quia potest in omni iure Ecclesiastico: quamuis Apostoli in aliis prærogatiuis, & gratiis fuerint excellentiores: tamen in potestate iurisdictionis Pontifex non est inferior illis, etiam Petro, cuius est successor. Et hæc omnia docet Salas *de legibus, disp. 20. sect. 3. num. 16.* cui ego addo Suarez *lib. 10. cap. 14. num. 2.* Pontium de *Mariu. lib. 8. cap. 5. num. 2.* Covarruias. *Decret. 2. fo. cap. 6. §. 3. in 6.*

RESOL. IV.

An Pontifex possit directe secum dispensare in his omnibus, in quibus cum aliis potest?
Et an hoc etiam tribuatur Episcopis, Principibus secularibus, & Prælati etiam Regularibus? Ex part. 8. tract. 1. Resol. 5.

Respondeo quod Summus Pontifex potest secum directe dispensare in his omnibus, in quibus cum aliis potest. Ita sentiunt D. Thomas in 4. *dist. 20. quest. 1. artic. 5. quasi in cuncta 4. ad tertium.* Syluester *verb. lex, quest. 14. in fine.* Caiet. in 1. *q. 96. artic. 5. col. 3.* & Lessius *lib. 2. de voto, c. 40. dubitat. 17.* & probabile putat Suar. *lib. 6. de voto, cap. 11.*

1. Probatur primo; quia potest Summus Pontifex sibi concedere indulgentias absolundo se à vinculo pœnæ immediate, & directe, vt prælate nobis significauit D. Thomas in 4. *dist. 20. quest. 1. artic. 5. versus finem,* & alij graues Doctores; ergo, & potest secum directe dispensare.

2. Secundo probatur, quia potest secum dispensare in votis à se emissis; ergo in aliis rebus. Antecedens probatur, quia dispensatio voti, nihil est aliud, quam quædam condonatio facta nomine Dei alicui homini per Prælatum Ecclesie, qui in terris gerit vicem Dei, vt optime docuerunt Suarez *lib. 6. de potest. distinctionem personarum,* nam qui habet à Rege facultatem condonandi omnibus debita, po-

test etiam sibi condonare peccatum debitam Regi; ergo Summus Pontifex potest secum dispensare in votis.

4. Tercio, quia duplex est iurisdic. alia contentiosa requirens partis citationem, & probationem testium, siue coactiua, & punitiua, vt iurisdic. ad excommunicationem ferendam: alia scilicet iurisdic. est directiua, & voluntaria, vt dispensandi potestas. Prima quidem videtur requirere necessariò distinctionem personarum; at Secunda minimè: vnde secundam potest quis in se exercere.

5. Quarto probatur, quia in omni opinione potest Pontifex, & alius superior, cum dispensat cum tota aliqua communitate, in qua ipse est, sicut tali dispensatione, in quo casu indirectè secum, & consequenter dispensat, & vtitur iurisdictione: ergo etiam potest secum directe, & seorsum dispensare, nulla enim inter hæc duo considerabilis differentia apparet.

6. Quinto probatur; quia aliàs peioris esset conditionis, & sortis Summus Pontifex quantum ad hoc, quam alij subditi, quia alij habent hominem, qui possit circa eos directe dispensare, & Pontifex minimè: imò propter has rationes idem tribuit Sanchez *tom. 5. disp. 3.* Episcopis, Principibus secularibus, & Prælati etiam Regularibus, quia isti habent in suis subditis Religiosos potestatem quasi Episcopalem. Iuxta Navar. in *summa ca. 12. n. 75.* & etiam idem tribuit habentibus potestatem vniuersalem delegatam in aliqua communitate, cuius ipsi partes sunt. Sed de his infra iterum redibit sermo.

RESOL. V.

An qui habet potestatem dispensandi in lege cum aliis, possit secum dispensare.

Ita vt non solum Summus Pontifex, & Episcopi, sed etiam omnes Prælati, & Superiores Ecclesiastici tam seculares, quam Regularis etiam locales, & illis absentibus vice Rectores, & vice Priores, &c. habentes iurisdictionem ordinariam dispensandi tam in votis & iuramentis, quam in aliis rebus possint dispensare secum eodem modo, quo possunt cum aliis subditis.

Imo, & habentes iurisdictionem delegatam dispensandi in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipsi sunt partes, secus vero quando haberent limitatam potestatem, dispensandi cum certis personis.

Idem dicendum est tam de Supremo Principe seculari, quam de omnibus aliis Superioribus secularibus habentibus potestatem ordinariam, aut vniuersalem delegatam ad dispensandum in rebus secularibus. Ex p. 8. tr. 3. Resol. 16.

§. 1. VI, vt g. in votis irregularitatis, præceptis Ecclesie, &c. Et supponendum dupliciter posse aliquem cum seipso dispensare: vno modo indirectè, vt cum Princeps in aliqua lege dispensat cum tota communitate, indirectè & consequenter intelligitur dispensare cum seipso in eadem communitate contento: sicut cum Pontifex per Iubilæum dispensat cum tota Christianitate, vel cum ipsa vrbis, indirectè & consequenter intelligitur dispensare secum ipse in eadem Christianitate; & vrbis incluso. Alio modo potest quis secum ipse dispensare, delegando suam potestatem alteri, vt secum dispenset. Vt si Princeps suam potestatem in lege dispensandi alicui committat, vt iuxta eam secum dispenset. Sicut cum iuxta aliquos

Sup. his Episcopis, Principibus, &c. in Resolutionibus not. seq.

Infra in deabus Res. seq. & inferius in tr. 3. lege doctrinâ Res. 19. & aliarum eius primæ annot.

Sup. contentis in hac Res. demp. diff. not. seq. in Res. præterita, & in Res. seq. & infra in tr. 3. Res. 18. & in aliis eius primæ annot.

RESOL. V.
RESOL. VI.
RESOL. VII.

Summus Pontifex suam iurisdictionem absoluendi à peccatis delegat proprio Confessario, ut iuxta eam ipsum absoluat. Dixi, iuxta aliquos nam iuxta meam sententiam hanc potestatem absoluendi Summum Pontificem à peccatis in sacramento Pœnitentiæ quibus sacerdos habet à Christo vi sacerdotij, quod etiam docet Amicus tom. 8. disputat. 15. sect. 1. Alio modo potest quis secum dispensare immediatè & directè, ut si Princeps immediatè sibi legis dispensationem applieet. De dispensatione mediata, & indirecta duobus prioribus modis faciendâ, nullus rationabiliter dubitare poterit, cum per eam non idem in seipsum nisi tantum remotè, sed alius in se iurisdictionis actum exerceat. Ergo totos controversiæ cardo versatur in eo, an idem directè & immediatè possit cum seipso dispensare. Et negatiuè responder Azorius tom. 2. lib. 6. de voto, cap. 19. numer. 4. Henriquez lib. 6. de penitent. capite 4. numer. 3. in glossa littera I, & capite 7. numer. 5. littera B, & libro 7. de Indulgentiis capite 8. numer. 1. littera H, cum aliis.

2. Probatur hæc opinio vniuersaliter, quia idem super se ipsum iurisdictionem exercere nequit, lile, à quo, ff. ad Trebell. & l. penult. ff. de recep. arbitr. & docet D. Thomas in 4. distinct. 20. questione 1. art. 5. quest. 4. ad primum. At dispensare cum aliquo, est erga eum iurisdictionem exercere; ergo nullus Prælati potest secum dispensare. Confirmatur, quia dispensare est actus superioris in subditum, at que ad eodè dispensatio non subditis minimè prodest: at nemo se ipso superior esse potest.

3. Secundo probatur, quia eiusdem est ligare, & soluere, cap. inferior, distinct. 21. & cap. cum inferior, de maior. & obed. At nemo potest se lege aliqua ligare; ergo neque potest se ipsum à legis obligatione absoluere, secum dispensando. Confirmatur, quia communis Theologorum sententia in 4. distinct. 20. sustinet, nec Romanum Pontificem posse sibi indulgentias directè concedere, & hoc non alia ratione, nisi quia concedere Indulgentias est actus iurisdictionis.

4. Tertio probatur ex cap. fin. de instit. vbi deciditur cum qui beneficium conferre potest, non possit se ipsum instituere. Et redditur ratio his verbis: Cum inter tantem, & accipientem debet esse distinctio personalis. At dispensans est beneficium dispensationis, impertiens is verò, cum quo dispensatur, est id beneficium recipiens.

5. His tamen non obstantibus, affirmatiuæ sententiæ adhæreo: & idèd apponam hic ea, quæ circa præsentem quæstionem obseruat, & docet Granadus in part. 2. controu. tractat. 3. disput. 17. sect. 2. num. 12. Dicendum est igitur Principem, seu Prælatum, qui potest dispensare cum subditis, posse etiam immediatè, & directè secum dispensare. Doctores commodius referam in secunda probatione huius assertionis. Nunc

6. Probo primo; quia dispensatio non est actus iurisdictionis contentiosæ, aut coactiuæ, in qua oporteat produci testes, aut puniri reum, hæc enim videntur exigere distinctionem personarum, sed est liberalis & gratuita relaxatio iuris, quæ quidem nihil habet, quod necessariò exigat distinctionem inter personam relaxantem, & eam cui relaxatur, præsertim cum nullo iure id caueatur, ut ex dicendis patebit.

7. Secundo probatur descendendo in speciali ad Prælatos. In primis enim Summum Pontificem posse dispensare secum in suis legibus, docent Syluester verb. lex, question. 14. in fine. Suarez

10. 6. cap. 12. Sanchez lib. 8. de matrim. disputat. 3. num. 6. cum multis quos refert. Et probatur tum ex suprema Pontificis dignitate, & potestate, tum ex eo quòd ipse potest validè se eximere à lege sua etiam sine causa, ut disputat. 5. & dicemus in sequente: ergo poterit etiam dispensare in illa, quod est multò minus. Eadem ob eadem rationes dicendum est de supremo Principe seculari, scilicet Rege, aut Imperatore, qui in suis etiam legibus poterit dispensare, ut rectè tres authores proxime citati.

8. Deinde licet Prælati sint inferiores, v. g. Episcopi, possunt dispensare secum in legibus, quas ipsi condiderunt, ut rectè notat Suarez, quia comparatione istarum legum omnino plenam potestatem habent, & cum possint se ab illis validè eximere, etiam sine causa, sicut Summus Pontifex à suis, vel futurum Antecessorum poterunt etiam secum in illis dispensare, quod minus est.

9. Tertio, licet lex non sit lata ab ipso Episcopo, sed à Summo Pontifice, vel Concilio, poterit secum dispensare eo ipso quod possit cum subditis. Sic sentit Sanchez numer. 8. & probatur prima ratione; & præterea, quia cum possit indirectè secum dispensare, quando nimirum cum tota Diocesi sua dispensaret, iuxta supra dicta, non est tamen non possit dispensare directè. Quarto idem cum eodem Thoma Sanch. dicendum est de Prælati Religio-num, etiam localibus, est enim eadem ratio, & videtur expressa sententia S. Thomæ 2. 2. quest. 185. art. 8. in fine corporis, vbi ait: Prælatos Religionum posse secum dispensare in præceptis, seu ordinationibus suæ Regulæ, cum tamen non ab ipsis, sed à superiori potestate dimanet, ut in plurimum.

10. Denique valdè probabile videtur, quod Sanchez addit concl. 5. cum Manuele Rodriguez, scilicet licet quis habeat delegatam potestatem ad dispensandum cum omnibus personis alienius Communis, cuius ipse est pars, consequenter posse etiam dispensare secum directè, & immediatè, quia eadem ratio est illius atque eius qui habet potestatem ordinariam. Secus verò esset, si potestatem solum haberet ad dispensandum cum aliquibus, nam eo ipso censetur restricta ad illos, & non possit ad ipsum dispensantem extendi, ut in conclus. 6. Idem Sanchez aduertit.

11. Restat respondere ad argumenta contraria, &

Ad primum dico, iurisdictionem hanc voluntariam posse ab aliquo in semetipsum exerceri, & satis esse, si eadem persona, respectu sui ipsius, sit superior, & inferior, secundum diuersas rationes.

12. Ad secundum respondeo; distinguendum esse id Axioma, eiusdem esse ligare, & soluere, est enim verum ad hunc sensum, ut nemo possit in vniuersum soluere legem, nisi qui illa ligare potest. Ad intellectum in quolibet casu speciali, non est vniuersaliter verum, sed ipsemet, qui facultate dispensandi cum communitate gaudet, quamuis se ipsum non possit lege ligare, potest tamen secum dispensare. Sicut videmus Episcopum, qui lege ieiunij generali non ligat, posse in illa lege in casu speciali dispensare, licet nequeat illam in vniuersum soluere.

13. Ad confirmationem responderetur, esse valdè probabile contrarium, ut de Pontifice sustinet Henriquez lib. 6. de penit. cap. 7. num. 5. & lib. 7. de Indulgent. cap. 28. num. 1. comm. Littera H: Suarez de Indulgent. disp. 2. sect. 1. num. 22. & licet num. 9. non definiat idem de Episcopis, sed iudicandum di-

citata concessiones eis factas: hoc non innuitur, quia concedere indulgentias fit actus iurisdictionis, neque quia requiratur distinctio personarum: sed ratio huius traditur a D. Thoma in 4. distinct. 20. quest. 1. art. 5. quæstione. vlt. quod nulla possit iusta causa subistere, vt Prælati possit sibi directè indulgentias concedere.

14. Ad tertium respondetur, decisionem illius rertus non esse generalem, sed restringi ad beneficiorum collationes, vt docet Panormitanus in d. c. fin. n. 5. dicens, id statuisse Pontificem in eo textu, eo quod penitentioli exempli esset, ac ambitionem sapiens, si Prælati beneficia, quorum distributor est, sibi conferret. Vnde dum textus d. cap. fin. reddit eius decisionis rationem, quod inter dantem, & accipientem debeat esse distinctio personalis, dicendum est, hanc rationem non esse generalem, sed esse specialem in illo casu, vt vitetur iniquum ambitionis exemplum in prælati.

15. Itaque ex his omnibus dicendum est, posse non solum Summum Pontificem, & Episcopos, sed etiam omnes Prælatos, & superiores Ecclesiasticos, tam saculares, quam regulares habentes iurisdictionem ordinariam dispensandi, tam in votis, & iuramentis, quam in aliis rebus secum dispensare, eodem modo quo possunt cum aliis subditis, imò & habentes iurisdictionem delegatam dispensandi in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipsi sunt partes, secus quando habent limitatam potestatem dispensandi cum certis personis, aut cum certo personarum numero. Et idem dicendum est tam de supremo principe seculari, quam de omnibus aliis superioribus secularibus habentibus potestatem ordinariam, aut vniuersaliter delegatam ad dispensandum in rebus secularibus, in omnibus enim etiam hic secum propriè poterunt dispensare, in quibus possunt cum subditis. Ita docet Sanchez lib. 8. de matrimon. disp. 3. à n. 6. vsque ad 1. & lib. 4. Decalogi, cap. 37. num. 45.

16. De Summo Pontifice id docent Authores secundæ opinionis, & rationes factæ pro illa id probant, & Flaminus de refig. benefic. lib. 3. quæstion. vlt. num. 130. & Suarez 3. tomo in 3. parti. quæstion. 82. art. 1. disp. 36. sect. 2. vers. solet vero, col. antepenultima, & tom. 4. vbi de Indulgent. disputat. 32. sect. 1. n. 20. & Caletan. 1. 2. quæst. 96. art. 5. col. 3. vers. Ad hoc dubium præmittenda sunt; & Sotus in 4. distinct. 18. quæst. art. 5. conclus. 2. & lib. 1. de Instit. quæst. 6. art. 7. ad finem. De Episcopis idem docet Sanchez d. lib. 8. de matrimonio, disp. 3. n. 8. & Rodriguez in Bulla Cruciatæ, §. 8. dub. 6. num. 11. & tom. 2. summa, cap. 30. n. 4. & alij.

17. De Prælati Regularibus, siue Generalibus, siue Provincialibus, siue aliis superioribus localibus, qui toti domi præsumt, & illis absentibus de Viceregeribus, & Viceprioribus superiorum absentium vicem gerentibus, quando eis hæc iurisdictione non restringitur, idem docet ipse Sanchez d. lib. 8. de matrimonio, disp. 3. n. 6. At illa ver. Monachus. n. 9. Molina tom. 1. de vltis. tract. 2. disp. 347. vers. Prælati in Religione. Azocius lib. 7. Instit. moral. c. 29. q. 6. tom. 1. Rodriguez duplici loco, modo allegato.

18. De habentibus potestatem delegatam ad dispensandum in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipsi sunt partes, docet idem Sanchez citatus, n. 10. & Rodriguez tom. 2. summa, cap. 30. num. 4. De Principibus, & superioribus secularibus, siue sint summi, siue non summi, idem docet Sanchez allegato, n. 7. & Syluester verb. lex, quæst. 14. in fine, vbi generaliter loquens ait: posse Principem secum dispensare.

19. Et ratio generalis, quæ in omnibus superioribus iurisdictionibus, & potestatem ordinariam, tam

ciuilem & politicam, quam Ecclesiasticam habentibus militat, est, quia iurisdictione hæc secus dispensandi, non est contentiosa, quæ, testium probatione, ac partium citatione egeat, vt distinctionem personarum exigat, quasi iniquum sit in propria causa sibi met ipsi ius dicere contra ius ab aduersario inuentum, l. vlt. C. ne quis in sua causa; sed solum eger directione, & prudenti iudicio ad perpendendam iustam dispensationis causam; quod non repugnat erga se ipsum habere.

20. Neque hæc iurisdictione est coactiua, aut punitiua, quæ in semetipsum exerceri repugnat, sed est voluntaria iurisdictione, quæ tali repugnantia caret, neque est instar excommunicationis sententiæ, quæ sicut distinctionem postulat inter excommunicantem, & excommunicatum, ita eam postulat inter absoluentem, & absolutum, cum per modum iudicij proferatur; neque pertinet ad abolitionem, sacramentalem, quæ iure diuino postulat distinctionem personarum inter absoluentem, & absoluentem, & hanc distinctionem constituerunt Thomas in 4. distinct. 29. q. 1. art. 5. quæstione. 4. ad 3. & Sotus in 4. distinct. 21. quæst. 1. art. 4. in fine corporis, & Ludouicus Lopez 2. parti. Instructori, vbi de Indulgentiis cap. 5. col. 33. ante versiculum, Prætereà circa illam; allicientes actum qui instar sententiæ exerceretur, vt excommunicare, non posse ab aliquo erga se ipsum exerceri; secus de actu, qui per modum dispensationis fit. Ratio verò, quæ potest militare in iis dumtaxat, qui potestatem habent delegatam, est, quia potestas illa non est limitata, sed in vniuersum concessa, alioqui enim ipsi peioris essent conditionis, quam cæteri subditi, cum quibus ipsi ex generali commissione possunt dispensare.

21. De Principibus secularibus patet, quia non minorem habent potestatem, & iurisdictionem in temporalibus, quam Papa, & Prælati in spiritualibus. Quare sicut illi possunt secum in spiritualibus dispensare; ita & hi in temporalibus. Item, quia capite, per venerabilem, qui filij sui legitimi, decernitur Regi integrum esse sobolem propriam illegitimam legitime dispensando cum ea, quoad successionem, & dignitates temporales.

in Ref. & in §. Ex his, Res. seq.

Sup. hoc supra in §. De habentibus ad medium vers. De Principibus, & in aliis §. eius not. pro hac q.

RESOL. VI.

An Prælati possint dispensare in propriis votis, sicut possunt dispensare in votis subditorum; idem est de irregularitatibus, præceptis Ecclesiæ, atque de cæteris omnibus, quoties id possunt cum subditis dispensare.

Ex quibus inferitur non solum Summum Pontificem posse secum dispensare in his omnibus, in quibus potest cum subditis, sed & idem est de aliis Principibus secularibus Supremis, cum habeant plenissimam potestatem in temporalibus, sicut Pontifex in spiritualibus.

Idem est de Episcopis, & Prælati Regularibus siue Generalibus, siue Provincialibus, siue Præpositis localibus, qui toti domi præsumt; & in eorum absentiam vices gerentibus, vt sunt quæ Rectores, vice Priores &c.

Idem est de habente potestatem delegatam ad dispensandum in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipse est pars, secus uerò si habeat limitatam potestatem dispensandi cum certis personis, vel cum determinato numero personarum. Ex part. 10. tr. 14. & Misc. 4. Refol. 27. alias 25.

§. 1. Afirmatiuam sententiam docent Molina 10. 1. de Instit. tract. 2. dist. 2. q. 7. Suarez tom. 4. part. 3. tract. de Indulgent. distinct. 52. sect. 5. numer. 20.

Sup. contentis in hac Ref. in duabus præce-

DE IANÆ
OMNIA
NO. III. IV. V
E. III